

NÉMETH ANDREA

KÖZÖSSÉGI TEREK, TÁRSADALMI SZERVEZŐDÉS, INFORMATIKA KAPCSOLATA A KISTELEPÜLÉSEK ÉLETÉBEN

Beszámolómban elsősorban a 2004 szeptemberétől decemberig tartó, Székely György egyetemi tanár vezetésével végzett, a falvak népességmegtartó képességének állapotát, változásait, irányait, ill. javításainak feltételeit vizsgáló kutatás eredményeire támaszkodom¹. A kutatásban (mely során 16 aprófauban² végeztünk teljes körű felmérést: makrostatisztikai adatok elemzése és terepmunka) az én területem az ott élő közösségek társadalmi szerveződésének, közösségi életének, kapcsolathálóinak, és a családtörténetek vizsgálata volt.

Megállapítást nyert, hogy az általunk a kutatás során aprófalvaknak definiált (500 lélekszám alatti, de 120 lélekszám feletti lakosú) településekben mind a kulturális javakkal való ellátottság, mind a közösségi élet meglehetősen alacsony szintű. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy ezeken a településeken igen kevés, (szinte semennyi) közösségi és kulturális intézmény funkcionál. A településeken belül nem csak a vidék-város egyenlőtlenség növekszik hatványozottan, hanem ezzel párhuzamosan évről évre a nagyobb falvak, ill. területileg szerencsésen elhelyezkedő (pl. nagyvárosok agglomerációjában) hasonló méretű falvaktól való lemaradás is. Amit a nagyvárosokban, nagyobb településeken élők természetesen vesznek, (Pl. hogy válogathatnak a különböző kulturális és közösségi események, rendezvények, helyszínek, műfajok, stb. között).

Főbb pontok:

A beszámolóban alá fogom támasztani, hogy az aprófalvakban a kulturális és közösségi intézmények³ hiányosak, nem rendeltetésszerűen funkcionálnak, és kihasználtságuk csekély.

A települések belső társas kapcsolathálózata szétzilálódott, megrendült. Egymástól független kis csoportok jöttek létre, családi-, rokon-, vagy szűkebb baráti mikroközösségek.

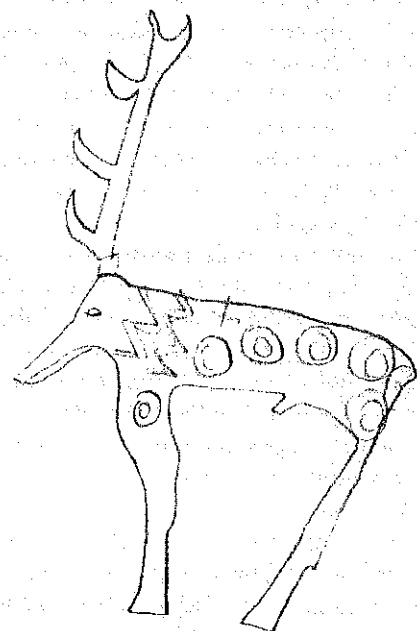
Nincsenek véleményformáló, információközvetítő fórumok a településeken, közösségeken belül, az információhoz való hozzájutás (különösen a vélemények nyilvánítása, cseréje), az elektronikus média használata alig jelent meg. Az itt élő emberek döntéseiket egyedül, szűk családi, baráti körben hozzák meg, nincsenek hangadó, véleményformáló személyek a közösségben.

A kulturális- és közösségi élet (és intézményeik) hiánya befolyásolja az ott élő emberek közérzetét, ami hatással van a pszichés- és fizikai állapotukra is. Bemutatom, hogy az önkormányzatok (állami ösztönzés hatására) mostanság elindulni lát-

szó törekvései, mellyel (szükségszerűen) próbálják a közösségi és kulturális életet újra feléleszteni, a legtöbb helyen kudarcba fulladtak, elsősorban azért, mert ezen intézmények működtetése, segítése a döntési prioritások között a legutolsó helyen, vagy nem jelenik meg. Másodsorban, mert rohamosan csökkent a helyi lakosság kezdeményező-készsége, és sikertelenek az esetleges önszerveződési kísérletek is, amellyel a közösségi életet próbálná egy-egy még „lélkes lakos” feléleszteni.

A településen kívül elhelyezkedő megyei-, és városi kulturális-, közösségi- (és informatikai) intézmények elérhetősége ezen települések lakosai (a helyi oktatási intézmények is) számára túl nagy terheket ró vagy megvalósíthatatlan. Az itt élő gyerekek nem tudnak részesülni azokban a javakban, amiből a társadalom nagyobb településeiben élő tagjai válogathatnak. Ez az itt élők már jelenleg is nagyfokú leszakadását erősíti. A nagyobb városokhoz közelebb fekvő falvakban (nem feltétlenül agglomerátum) élők kevésbé érzékelik a kulturális-, és közösségi intézmények, szolgáltató szektor hiányosságait. Ezekben a falvakban több olyan közösségi intézmény találtunk, amelyet rendeltetésszerűen (közösség-, és véleményformáló intézmény) használnak is.

A közösségi élet hanyatlásának, a kulturális javakhoz, információhoz való hozzájutás hanyatlásának (ezek következményeinek) folyamánként a falusi lakosság körében semmilyen vonzerőt nem jelent, hogy ezekben a halmozottan hátrányos helyzetű településeken maradjanak, ezt a legtöbbben valamilyen kényszer hatására teszik.

¹ Ezen felül, egy, az utóbbi évben végzett, a teleházakra vonatkozó kutatás eredményeit használom még fel.

² Baranya- (Szigetvár kistérség) és Vas (Körmend kistérség). A kiválasztást a komplex gazdasági mutatók határozták meg, így került, sorrendben, a rosszabb gazdasági-, és a jobb gazdasági mutatókkal rendelkező két kistérség a kutatás központjába.

³ Az „informatikai helyiségek”, intézmények elsősorban a közösségi, de a kulturális intézmények definíciójában is szerepel.